

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI MATEMATIKA FANIDAN TURLI KO'RINISHDAGI MASALALAR YECHISHGA O'RGATISH**Bafoyeva Lobar Faxriddinovna***Buxoro viloyati G'ijduvon tumani 43-maktab*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini matematika fanidan turli ko'rinishdagi masalalar yechishga o'rgatish, matematika o'qituvchisi o'zining asosiy e'tiborini matnli masalalar mazmunini matematika tiliga ko'chirishga qaratmog'i lozimligi, sodda masalalarning asosiy turlarini boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun taqsimlashni qo'llash haqida batafsil bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *matematika, sodda masala, komponent, proporsional, struktura, arifmetik amallar.*

Kirish

Ma'lumki boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematika darsligida juda ham ko'p uchraydigan masalalar va ularning yechimlarini topish haqidagi ma'lumotlarni biz 1-sinfdayoq ularga o'rgatib, ulardagi bilish va fikrlash qobiliyatini o'stirib borishimiz juda ham muhimdir. Masalalar yechishdagi hisoblash ishlari sonli masalalarni yechish malakalarini shakllantirish mashq qilishga nisbatan kamroq vaqtni talab qiladi. Masalan, biz o'quvchilarga masalaning yechimlari haqida to'liq tushuncha berganimizdan so'ng, bu yechgan masalamizning o'quvchi tushunib yecha olishi uchun biz masalaning eng ratsional qismini aniqlab va shu usulda masala yechishga ko'proq o'quvchini jalb qilishimiz kerak.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Matematik masalalar sodda va tarkibli masalalarga ajratiladi. Sodda masalalar bitta amal bilan yechish mumkin bo'lgan masalalar jumlasiga kiritiladi. Sodda masalalarning asosiy turlarini quyidagicha taqsimlash boshlang'ich maktablarida qo'llanish uchun qulay:

1. Arifmetik amallar mazmunini ochishga doir masalalar yig'indini qoldiqni topishga doir masalalar, bir xil qo'shiluvchilar yig'indisini topishga doir masalalar, bo'lishga (mazmuniga ko'ra bo'lishga vat eng qismlarga bo'lishga) doir masalalar.

2. Amalning noma'lum komponentlarini (qo'shiluvchi, kamayuvchi, ayriluvchi, ko'paytuvchi, bo'linuvchi, bo'luvchi) topishga doir masalalar

3. Bir necha birlik (yoki bir necha marta) ortiq (yoki kam) munosabati bilan bog'liq masalalar sonni bir nechta birlik (yoki bir nechta marta) orttirish yoki kamaytirishga doir bevosita (yoki bilvosita) ifodalangan masalalar, sonlarni ayirmali (yoki karrali) taqqoslashga doir masalalar.

4. Kattaliklarning proporsional bog'lanishlari turidagi sodda masalalar o'quvchi uchun quyidagi maqsadlarda kerak bo'ladi:

1) Matematik masalalning strukturasi (tarkibi) bilan tanishish, ya'ni uning sharti berilganlari savoli izlanayotgan miqdorlari bilan masalaning yechimi, savoli, javobi, amal bilan shuningdek, va hk. atamalari bilan (bular matematik munosabatlarni ifodalaydi) tanishish

2) Bolalarda masala savoliga javob berish uchun bajarish kerak bo'lgan amallarni tanlashga ongli munosabatda bo'lishni tarbiyalash (masalalar, amallar mazmunini ochishga yordam beradi).

3) Shatrga kirgan kattaliklar orasidagi elementar funksional munosabatlarni birinchi marta ko'rish amallar komponentlar orasidagi bog'lanishlarni. tushuntirish.

4) Har xil matematik mashqlarni hayot bilan bog'lash bu bolalarni fanga bo'lgan qiziqishlarni orttiradi, ko'nikmalarni egallash jarayonini jonlantiradi.

5) Sodda masala tekstini o'zgartirish ustida ishlash o'quvchiga ko 'proq abstrakt matematik tushunchalarni egallashga yordam beradi. Masalan, ushbu „Malika 7 ta daftar sotib oldi. Daftar 200 so'm turadi. Malika qancha pul to'lagan?“ Masalaning turini, masalan, daftarning bahosi 200 so'm, 7 ta daftar qancha turishini biling, kabi abstrakt tushunchalarni kiritish bilan o'zgartirish mumkin.

6) O'quvchini har xil tarkibli masalalar yechishga tayyorlash , bola ongiga matematika asoslarini joylash, uning bilim doirasini kengaytirish va tartibga solish, iroda va talabchanlikni tarbiyalash.

Natijalar

Matematikani o'qitish sistemasida sodda masalalar juda muhim rol o'ynaydi. Sodda masalalarni yechish yordamida matematika boshlang'ich kursining markaziy tushunchalaridan biri - arifmetik amallar haqidagi tushuncha va boshqa bir qator tushunchalar shakllanadi. Sodda masalalarni yecha olish o'quvi o'quvchilarning murakkab masalalarni yechish o'quvini egallashlarida tayyorgarlik bosqichi bo'ladi, chunki murakkab. masalalarni yechish qator sodda masalalarni yechishga keltiriladi. Sodda masalalarni yechayotganda masala bilan va uning tarkibiy qismlari bilan birinchi bor tanishiladi. Sodda masalalarni yechish munosabati bilan o'quvchilar masala ustida ishlashning asosiy usullarini egallaydilar. Shu sababli o'qituvchi har bir turdagi sodda masalalar ustida qanday ish olib borishni bilishi juda muhimdir.

Muhokama

Shuningdek yig'indini va qoldiqni topishga doir masalalar bolalar duch keladigan dastlabki masalalar bo'lgani uchun bu masalalar ustida ishlash qo'shimcha qiyinchiliklar bilan bog'liq hisoblanadi. Bunda o'quvchilar masala va uning qismlari bilan tanishadilar va masala ustida ishlashning ba'zi umumiy usullarini o'zlashtiradilar.

Yig'indi va qoldiqni topishga doir masalalar bir vaqtning o'zida kiritiladi, bundan tashqari, bu masalalarni qarama-qarshi qo'yilganda, ularni yechish o'quvi yaxshiroq shakllanadi. Yig'indi va qoldiqni topishga doir masalalarni yechishga tayyorgarlik bu to'plamlar ustida amallar bajarishdir. Umumiy elementlari bo'lmagan ikki to'plamni birlashtirish va to'planning qismini chiqarish. To'plamlarni birlashtirish amali qo'shish amaliga, to'planning qismini chiqarish esa ayirish amaliga muvofiq kelishini bolalar yaxshi o'zlashtirishlari lozim.

Xulosa

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, masalalarni yechishda o'quvchilar shu ko'rsatilgan topshiriqlarni qat'iy belgilangan tartibda ko'p marta bajarsalar, u holda ularda masala ustida topshiriqlarga muvofiq ravishda ishlash usuli sekin-asta shakllanadi. Bu esa kelgusida bolalar masalalarni mustaqil hal qila olishlariga imkon beradi. Dastlabki tayyor masalalarni yechayotganda bolalar masala va uning yechilishiga doir terminologiyani o'zlashtirishlari ustida ishlashi kerak. Shu sababli ham boshlang'ich sinf matematika darslarida masalalar yechish

usullarini to'g'ri tashkil etish, undan oqilona foydalanish, masalaning turli shakllarini tashkil etish va unda turli didaktik vositalardan imkon darajasida foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida qaralmog'i maqsadga muvofiqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Alixonov S. "Matematika o'qitish metodikasi". Toshkent.: "O'qituvchi" 2001.
2. M.E.Jumayev, Z.G'.Tadjiyeva, O.Toshmetova, "Boshlang'ich sinflarda matematikadan fakultativ darslarni metodikasi Toshkent 2005.
3. Jumayev M.E. Matematika o'qitish metodikasidan praktikum" Toshkent.: O'qituvchi, 2004.
4. Jumayev M.E. Bolalarda matematika tushunchalarni shakllantirish nazariyasi. - T.: "Ilm-Ziyo", 2005.
5. Tadjiyeva Z.G'. Boshlang'ich sinflarda fakultativ darslarni tashkil etish. - T: 2005.